

Pasivita nebo aktivita rodičů ve spolupráci s mateřskou školou

Zdeňka Barabášová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Zdeňka BARABÁŠOVÁ
Osobní číslo: H10014
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: prezenční

Téma práce: Pasivita nebo aktivita rodičů ve spolupráci s mateřskou školou

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z problematiky spolupráce mateřské školy a rodiny.

Vymezení teoretických východisek z oblasti mateřské školy, rodiny a pozice rodičů v tomto vztahu.

Příprava metodiky výzkumné části, zpracování designu výzkumu.

Realizace kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.

RABUŠICOVÁ, M. Škola a (versus) rodina. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

RABUŠICOVÁ, M., POL, M. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (I). Pedagogika, 1996, roč. XLVI, s. 49-61. ISSN 0031-3815.

ŠTECH, S., VIKTOROVÁ, I. Vztahy rodiny a školy - hledání dialogu. In KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. Předškolná a elementární pedagogika. Praha: Portál, 2001. s. 57-94. ISBN 80-7178-585-7.

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 23. ledna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 2. května 2014

Ve Zlíně dne 23. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně2.5.2014.....

.....Bakalářka.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřila zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomová, bakalářská a rigorózní práce odezvaně uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odezvaně práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *sádek č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, utíče-li někdo za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *sádek č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odprá-ří autor takového díla udělit svolení bez věcného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybnějiého projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jin dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přiměřeně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením s užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Práce má empirický charakter a jejím cílem je zjištění co si rodiče představují pod pojmem aktivní a pasivní spolupráce, a jakými formami tato spolupráce probíhá. Toto zjištění bude odvozeno na základě výzkumu, který se realizoval v různých mateřských školách ve Zlínském kraji. Získané výsledky by měly prezentovat, který způsob spolupráce aktivní anebo pasivní dominuje a jaké formy spolupráce preferují rodiče.

Klíčová slova:

Spolupráce rodičů a mateřské školy, aktivní spolupráce, pasivní spolupráce, formy spolupráce

ABSTRACT

The work has an empirical character and its goal is to find out what does the term active and passive cooperation mean to parents and which forms this cooperation works. This finding will be based on research realised in different kindergartens in Zlínský kraj. The obtained results should present which type of cooperation dominates and which form of this cooperation parents prefer.

Keywords:

Parents and kindergarten, active collaboration, passive collaboration, forms of cooperation

Upřímně děkuji PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD., za její cenné rady, trpělivost a odbornou pomoc při vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji rodičům dětí ve Zlínském kraji za jejich čas a učitelkám za spolupráci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 30. Dubna 2012

Zdeňka Barabášová

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 RODINA A MATEŘSKÁ ŠKOLA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.1 RODINA JAKO PRIMÁRNÍ SOCIÁLNÍ SKUPINA.....	12
1.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA	14
1.3 VZTAHY RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	14
2 SPOLUPRÁCE RODIČŮ A MATEŘSKÉ ŠKOLY	17
2.1 ROLE RODIČŮ VE SPOLUPRÁCI RODIČŮ A ŠKOLY	17
2.2 AKTIVNÍ SPOLUPRÁCE	20
2.3 PASIVNÍ SPOLUPRÁCE	20
3 FORMY SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	22
3.1 KOMUNIKACE A JEJÍ PODOBY.....	22
3.2 SPOLEČNÉ AKTIVITY	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	27
4.1 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
4.2 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	27
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	28
5 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	29
5.1 SHRNUTÍ A INTERPRETACE VÝSLEDNÝCH DAT	43
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	47
SEZNAM OBRÁZKŮ	48
SEZNAM TABULEK.....	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	50

ÚVOD

Spojitosť školy a rodiny je neodmyslitelná, i když po dlouhou dobu nebyly tyto vztahy považovány za oblast, které je potřeba se věnovat. Nikomu z řad rodičů nepřišlo na mysl, že by mohli participovat a svým způsobem tak přispět k lepšímu fungování školy. Rodiče nevyužívali svého zákonného práva zasahovat do vnitřních záležitostí školy, a ani školy je k tomu aktivně nevyzývaly. Jakožto zákonní zástupci dětí, mají povinnost se zajímat o potřeby svého dítěte.

Záleží však především na rodičích, aby si uvědomili, že škola není jen vzdělávací institucí, ale jedná se o druh služby, která nabízí také různé formy spolupráce v edukaci dítěte. Je proto na rodičích, jakým způsobem těchto služeb využijí.

Stejně jako děti, tak i rodiče bychom měli vnímat individuálně, a snažit se nalézt právě takový druh spolupráce, která bude vyhovovat oběma stranám. To znamená, že úlohou nejen školy ale i rodiny je snaha o vytvoření takových podmínek, aby tato vzájemná spolupráce byla co nejefektivnější a nejtěsnější. Měla by být nedílnou součástí kultury každé školy a jedním ze základních elementů. V současné době je možné mluvit o menším pokroku, kdy se tato problematika více dostává do popředí pedagogických publikací a výzkumů. Ve vztahu ke škole se o rodičích mluví jako o spolupracovnících a partnerech, kteří mohou být činnými účastníky.

Bakalářská práce se zaměřuje na spolupráci rodiny a mateřské školy. V části teoretické jsem popsala rodinu, školu a jaké jsou mezi nimi vztahy. Tyto dvě sociální skupiny jsou primárními v životě dítěte a zde také dochází k největšímu rozvoji. Setkáme se zde i s rolí rodičů, které na sebe přebírají ve vztahu se školou. Dále je zde objasněn pojem spolupráce, a na jaké úrovni může probíhat. Zda dominuje spíše pasivní druh spolupráce anebo aktivní, a s jakými jejími formami se můžeme setkat. Právě tyto formy jsou klíčové a s jejich pomocí můžeme rodiče „vtáhnout“ do dění mateřské školy.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, která forma spolupráce zda aktivní nebo pasivní dominuje mezi rodiči a mateřskou školou. A jakými metodami probíhá. V praktické části práce jsem se snažila zmapovat představy rodičů o aktivní a pasivní spolupráci. Dále jakým způsobem tato spolupráce probíhá a jakými formami se uskutečňuje. Výzkum probíhal za pomoci šetření dotazníku. Tento dotazník byl pilotáží ošetřen, a respondenty byli rodiče dětí z různých mateřských škol ve Zlínském kraji. Jejich úkolem bylo vyplnit dotazník, který se sestával ze tří částí. Obsahoval 19 otázek, a tyto otázky byly

selektivně zvoleny. Jejich zpracováním jsem chtěla zmapovat představy rodičů o aktivní a pasivní spolupráci, v jaké poloze v nich vystupují rodiče, a které formy spolupráce mateřské školy a rodiny jsou nejčastěji využívány. Výzkumná část bakalářské práce vychází z teoretických poznatků a odborné literatury.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A MATEŘSKÁ ŠKOLA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Je samozřejmostí, že tyto dvě sociální skupiny spolu úzce souvisí. Jejich zastoupení v životě dítěte je podstatné především pro budoucí rozvoj dítěte. Společnými silami by měly spolupracovat na jeho všestranném rozvoji. Současná společnost vnímá jejich úlohy jako těsně spjaté. Když se zaměříme na cíle a funkce těchto dvou skupin, jsou ve většině totožné anebo se nápadně podobají. Institucionální výchova podporuje výchovu rodinou a naopak. Obohacuje ji a stává se novým zdrojem informací pro dítě. Za překonaný a scestný názor se v dnešní době považuje, že škola má obstarávat pouze funkci vzdělávací a rodina funkci výchovnou. Nelze přepokládat, že mateřská škola je schopna plně zastoupit roli, kterou by měla vykonávat rodina dítěte předškolního věku.

„Žádat po škole, aby vzdělávala, vychovávala, kultivovala, organizovala život žáků a rozvoj jejich osobnosti atd. se ukázalo iluzorní, protože pak by nezvládla ani svůj základní úkol. Realisticky se proto doporučuje škola koncentrace na kvalitu vzdělávání definovanou jako výstupy a pokusy o vymezení systému indikátorů... aby škola mohla plnit svou hlavní roli vzdělávací instituce a stala se prostředím učení.“ (Walterová, 1997, s. 110)

1.1 Rodina jako primární sociální skupina

Současná rodina, jako malá sociální skupina na sebe poutá pozornost v mnoha vědních disciplínách. V psychologii je rodina vnímána jako prostředek k uspokojení psychických potřeb členů rodiny. Naopak v oblasti sociologie rodina vystupuje jako sociální seskupení plnící funkci ekonomickou a sociální. Pedagogika považuje rodinu především za prostor, kde se jedinec učí určitým životním rolím. Je to prostor, ve kterém se jedinec realizuje, a naplňuje své biologické, psychické a společenské potřeby.

Dle A. Giddense (2000) je současná rodina v západní společnosti:

- 1) *Je monogamní, což je stanoveno zákonem. Vzhledem k vysoké rozvodovosti však lze současný západní model považovat spíše za sériovou monogamii: jedinec může za život vystřídat několik manželských partnerů, ale nesmí je mít současně...*
- 2) *Manželství vychází z představy romantické lásky; dominuje citový individualismus. Předpokládá se, že podmínkou sňatku je vzájemná osobní přitažlivost a kompatibilita obou partnerů, která vede ke vzniku oboustranného citu...*

- 3) *Rodina je obvykle patrilineární a neolokální. Patrilinearita spočívá v tom, že děti dostávají jméno po otci a také majetek se obvykle dědí v mužské linii... Podstatou neolokality je to, že se nově vzniklý manželský pár stěhuje na nové místo, do nové domácnosti...*
- 4) *Rodina má nukleární charakter; typickou domácnost tvoří rodiče a jejich děti (Giddnes, 2003).*

Z historického hlediska se pohled na rodinu změnil. Je ustavičně podmiňován vývojem společnosti i její kulturou. Váženost a důležitost rodiny však zůstává stejná.

Je významné také podotknout, že rodina jako celek má i své funkce. V současné době není tak jednoduché určit, zda, a jak jsou tyto funkce naplňovány. Dohled nad současnou rodinou drží stát. Napomáhá, aby rodina správně fungovala a zajistila, aby byla naplněna veškerá práva dítěte. J. Výrost (1998) uvádí, že rodina má naplňovat čtyři základní funkce.

Materiální – úkolem této funkce, je zajistit dítěti dostatečné materiální zabezpečení. Ať jsou to například věci k základnímu přežití, anebo pomůcky či materiál k seberealizaci a rozvoji dítěte.

Reprodukční – tento pojem v sobě nese dva základní úkoly. Nejenže si jedinec rodinu vytvořit nalezením partnera a početím, ale také ji udržovat.

Emocionální – prioritou veškerého emočního působení, by mělo být dát dítěti jistotu a zázemí citového charakteru. Každé dítě chce někam patřit, a vědět, že je přijímáno takové, jaké je.

Výchovnou – touto funkcí se rodina stává poutavou zejména pro pedagogiku, jejímž předmětem je výchova a vzdělávání. V případě této funkce je nejdůležitější, aby dítě bylo přijato do společnosti. Bylo jí prospěšné a úroveň výchovy byla pokud možno co nejvyšší.

Modernizace a trendy novodobé společnosti se nevyhnuly ani rodině. Je možno si všimnout, že odraz veškerého aktuálního dění, a probíhající změny ve společnosti jsme schopni sledovat i v rodině. „Mezi charakteristikami rodin se hovoří o socioekonomickém statusu rodinného zázemí, rodičovských hodnotách, domácí kultuře, o vztazích rodiny se školou nebo komunitou a o sociálních sítích, které rodina vytváří, o pronikání rodiny do školy v pozitivním i negativním smyslu.“ (Rabušicová 2004 s. 15).

1.2 Mateřská škola

Jedná se o prvotní institucionální výchovu v životě dítěte. Mateřská škola vznikla jako jedna z institucí, které si společnost vytvořila k zabezpečení svých potřeb. Hlavním úkolem je doplnit rodinnou výchovu, a zabezpečit vzdělávací funkci na odborné úrovni.

„Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce.“ Robert Fulghum. Právě v mateřské škole se má dítě realizovat a rozvíjet se ve všech vzdělávacích oblastech. „*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.*“ (Školský zákon § 33 2004.)

V České republice, se předškolní vzdělávání organizuje obvykle pro děti ve věku od tří do šesti (sedmi) let. Je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol s alternativními vzdělávacími programy). V edukačním procesu se řídí podobnými pravidly, jako školy ostatní. Avšak naopak od základních škol není předškolní výchova v České republice zavedena povinně. Je tedy na uvážení rodičů zdali své dítě do školky přihlásí nebo ne. V současné době je možno do tříd zařazovat děti stejného věku, (třídy homogenní) anebo děti různého věku (třídy heterogenní). Jako nejpodstatnější poslání mateřské školy je dokázat pro děti vytvořit podnětné prostředí a dát jim tak prostor k sebevyjádření. Pozitivně se také jeví fakt, že mateřská škola soustředí své působení nejen na osobnost dítěte, ale rovněž i na rodinné prostředí. Mateřská škola nabízí také rodičům odbornou pomoc (logopedická, psychologická, apod.), která je v raném věku velice důležitá. Společnými silami se také snaží dítěti usnadnit přestup na základní školu, a co nejlépe jej připravit na následné vzdělávání.

1.3 Vztahy rodiny a mateřské školy

Prvotní záznamy o důležitosti spolupráce rodiny a mateřské školy můžeme nalézt již v roce 1955. V tomto roce vstoupily v platnost Osnovy pro mateřské školy, které byly upraveny a podrobněji zpracovány. V těchto osnovách se můžeme setkat také s kapitolou „Spolupráce mateřské školy s rodinou“. V odborné literatuře najdeme že, vztahy mezi mateřskou školou a rodinou byly po dlouhou dobu vymezeny pouze na jednosměrný přenos informací. Učitelé rodičům pouze poskytovali rady, a úroveň spolupráce byla velmi nízká (Rabušicová, 2004). Jednalo se pouze o jednostranné předávání informací ze strany učite-

lek. Ty však nejen pouze informovaly o úrovni a pokroku dítěte, ale také radily rodičům jaké vhodné metody zvolit při výchově dětí. Intenzivnější kontakt mezi školou a rodiči docházelo pouze v případech, bylo-li zapotřebí řešit problémy s chováním dítěte, anebo se jednalo o snahu zlepšit jeho studijní výsledky. S některými výzkumy se můžeme setkat u J. Průchy (1997). Až v 70. a v 80. letech se rozmohl trend, který měl snahu více zapojit rodiče do dění škol. Hlavním cílem bylo zlepšit úroveň spolupráce rodičů s mateřskou školou. Zapojení rodičů do spolurozhodování o dění ve škole se naskytl až při legislativní změně, která rozšířila rodičovská práva o tuto možnost. Kromě obvyklých konzultací mohl rodič participovat na institucionálním vzdělávání svého dítěte. Vzhledem k demokratickému uspořádání dnešní společnosti mohou rodiče kontrolovat aktivitu svých dětí a také se stát spolupracovníky učitelů, kteří jim tuto možnost nabízí. Rodiče jsou velice různorodou skupinou, tudíž i jejich nároky a požadavky jsou odlišné. Jejich snaha spolupracovat se školou je diferenciatní a i upřednostňované formy a metody se výrazně liší. Můžeme setkat se základními terminologickými možnostmi, jak „vztah“ mezi rodinou a školou pojmenovat. Majerčíková uvádí hned několik pojmů, se kterými se můžeme v souvislosti s touto problematikou setkat. Klade důraz na to, že ne vždy lze vztah mezi rodiči a školou nazývat spoluprací. Oba tyto pojmy nejsou shodné, a jak autorka uvádí, vztah nemusí být vždy kladný a může obsahovat i prvky nespolečnosti (Majerčíková, 2012). Zastaralý pojem „rodičovské zapojení“ nahradil nový „partnerství mezi školou a rodinou“. Tento pojem disponuje mnohem větší pravomocí. Vyzývá rodiče, aby více participovali na edukačním procesu, a mohli se také podílet na rozhodování o školním dění. Rodič, který byl doposud jakýmsi klientem, zákazníkem školy, by se měl stát rovnocenným partnerem. Výsledky výzkumu, (Rabušicová a Pol. 1996) ukazuje vzájemná stanoviska i očekávání jak rodičů, tak i učitelů. Jsou mnohem blíže realitě, a odpovídají situaci v přítomném českém školství.

Existuje mnoho různorodých programů na podporu spolupráce mezi rodiči a školou. Birte Ravnová si pro svůj přehled o odlišných pojetích spolupráce zvolila hledisko časové. Ve své publikaci uvádí čtyři základní modely poměrů mezi rodiči a školami:

- kompenzační model
- konsenzuální model
- participační model
- model sdílené odpovědnosti (Ravn, 2003).

Kompenzační model - tento model převažoval v šedesátých a sedmdesátých letech. Snaha o spolupráci vycházela z představ, že některé skupiny rodičů nedisponují dostatečnými možnostmi a schopnostmi být dobrými rodiči. Aby mohli dostatečně podporovat své děti, na pomoc jim musí přijít škola. Rodiče byli v tomto kompenzačním modelu vnímáni jako spolupracovníci ve výchově a vzdělávání dětí. Škola měla dominantní postavení, a určovala postup jak zdokonalit výsledky dětí ve škole.

Konsenzuální model – byl upřednostňován v letech sedmdesátých a osmdesátých. Hlavním rysem tohoto modelu byla snaha o větší informovanost rodičů. Toto úsilí o zkvalitnění úrovně spolupráce probíhalo za pomoci komunikace, která bohužel ve většině případů probíhala jednosměrně. Za účelem získávání potřebných informací, byli učitelé nuceni ke komunikaci s rodiči.

Participační model – Rodiče v tomto modelu osmdesátých a devadesátých let, jsou chápáni jako „*aktivní, autonomní a individuální lidské bytosti, jež hrají ústřední roli v procesu rozhodování a v jeho implementaci*“ (Ravn, 2003, s. 11). Dovedou své děti podporovat ve vzdělávacích aktivitách a plně se na nich podílet.

Model sdílné odpovědnosti – model vycházející z modelu participačního, se zdokonalil, a směřuje k ještě větší snaze zapojit rodiče do rozhodování o škole. Jedná se o model současnosti, a poukazuje na zodpovědnost rodičů a učitelů za výsledky dětí. Tento model má snahu z rodičů udělat rovnocenné partnery školy, a společně se podílet na aktivitách, které budou prospěšné zejména jejich dětem (Ravn, 2003).

Budování dobrého vztahu školy a rodiny je pro dítě potřebné. Měl by vznikat již v předškolním věku a tím pádem usnadnit pozdější navazování vazeb mezi rodiči a školou na prvním stupni.

2 SPOLUPRÁCE RODIČŮ A MATEŘSKÉ ŠKOLY

Ve výkladovém slovníku z pedagogiky můžeme nalézt, že synonymem pro spolupráci je také kooperace nebo součinnost, jejímž základem je společná činnost několika osob nebo skupin. Tato činnost směřuje k dosažení stanovených cílů a společným úsilím tak dosáhnout spokojenosti a prospěchu všech zúčastněných stran. Jedná se o druh sociální interakce a je jednou ze základních forem sociálního chování. „*Kooperaci provází otevřenost, přátelství, snaha poradit a vzájemně si pomáhat. Pozitivně ovlivňuje vztahy a výsledky učení.*“ (Z. Kolář a kol., 2012, s. 67). J. Průcha v publikaci pedagogický slovník uvádí, že dovednosti umět spolupracovat nejsou vrozené, musí se tedy nacvičovat například za pomoci kooperativního učení. Protikladem kooperace je soupeření neboli rivalita (J. Průcha, E. Walterová, J. Mareš, 2013).

Mateřská škola jako jediná školská instituce vytváří nejlepší předpoklady k úspěšné spolupráci s rodiči. Je založena na každodenním osobním kontaktu s rodiči a otvírá nám možnost s nimi denně komunikovat. Učitel má tak větší šanci, zapojit rodiče do chodu mateřské školy. „*Možnost denně s učitelkou komunikovat otvírá široký prostor rodiče informovat, motivovat, přesvědčit do spolupráce, hledat možnosti, jak ho do činnosti školy zapojit.*“ (Majerčíková, 2012, s. 45). Mateřská škola avšak také nabízí rodičům možnost konzultace s odborníky, a napomáhá při řešení problémů. Tímto způsobem se úroveň spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou může výrazně zlepšovat.

Dle Epsteinové, se vyskytuje několik stupňů, jak se rodiče do života školy zapojují.

1. Plnění primárních rodičovských úkolů
2. Komunikace škola – rodiče
3. Zapojení rodičů do činnosti školy jako dobrovolníků
4. Zapojení rodičů do domácí přípravy
5. Zapojení rodičů do rozhodování o problémech školy
6. Připojení rodičů do školní společnosti

V současné době rodiče dosahují nanejvýš druhého stupně který je komunikace školy – rodiče. (Epstein, 1994).

2.1 Role rodičů ve spolupráci rodičů a školy

Ve vztahu ke škole, kterou navštěvuje jejich dítě, na sebe rodiče berou také určité role. Na základě odborné literatury můžeme rozpoznat čtyři výchozí varianty rolí, které rodiče

zaujímají. Role klientská, partnerská, občanská a role rodiče jako problému. Všechny tyto role jsou vyvozeny ze školní reality a byly zmapovány na základě výzkumu, jak lidé ve škole vnímají rodiče, a jak chápou svoji roli rodiče samotní (Šed'ová, 2004).

Rodiče jako klienti – zákazníci

Existují dva různé druhy pohledů, jak můžeme na tuto rodičovskou roli nahlížet. 1) Učitelé ve škole jsou odborníky - nejlépe vědí, jak mají vykonávat svoji práci, jak si získávat nové „klienty“ ale také jak o ně správně pečovat, nebo 2) rodiče jsou odborníky-jakožto odborníci na výchovu svých dětí, mají stanovené jasné požadavky na školu. Ví nejlépe jaký přístup a služby mají po škole vyžadovat.

Škola by měla vnímat rodiče jako nejdůležitější osoby v životě dítěte a jim také ochotně vyjít vstříc. Jejím úkolem je však také dokázat si obhájit svou práci a zvolené metody. Rodiče mají právo si svobodně vybrat, jak se do školního dění zapojit. Tato možnost však nezajišťuje, že se rodič bude podílet na chodu školy. Má možnost se zapojit do dění, avšak pokud nebude chtít, nemůže škola jeho volbu nikterak ovlivnit. Čas a pohled na učitele jako na odborníka se jeví jako jeden z hlavních faktorů, proč rodiče neparticipují. Abychom tento přístup změnili, je zapotřebí rodičům lépe vysvětlit průběh edukačního procesu. Ze strany učitele by také měla probíhat neustálá snaha vtáhnout rodiče do dění školy, a nabídnout jim tak možnost aktivnější spolupráce (Šed'ová, 2004).

Rodiče jako partneři

V předchozí kapitole, jsme se s pojmem partnerství již setkali. Tento pojem označuje jakýsi vztah, který nabízí rovnoprávnost mezi oběma stranami. Učitel přijme rodiče jako partnera (spojence) a společnými silami usilují o rozvoj dítěte. Bez ohledu na sociokulturní úroveň mají právě rodiče bohaté zkušenosti s výchovou. Svě děti znají nejlépe a to i bez odborných znalostí. V této variantě rodičovské role se pedagog snaží potlačit své postavení odborníka a přijímá názory rodičů, které jsou pro něho přínosem nových informací. Abychom vztah mohli nazývat partnerským, je potřeba jej dlouhodobě budovat. Rodič i škola by měli mít stejné, anebo aspoň podobné představy jak nejlépe prospět dítěti. Zohlednit by se měla jak sociokulturní úroveň rodiny, tak i její životní styl. Nicméně tento partnerský vztah se ve většině případů nepřibližuje reálné skutečnosti. Jedná se spíše o úsilí vybudovat partnerství s rodiči (Bastiani, 1993). Efektivní partnerský přístup by měl být založen na rozpoznání potřeb, požadavků a nároků dětí a jejich rodin (Šed'ová, 2004).

Rodiče jako občané

„Tento vztah je obecně vymezován jako typický vztah mezi občany a státními institucemi, přičemž rodiče jako občané uplatňují svá práva a své odpovědnosti vůči školám.“ (Šedřová, 2004, s. 37). Vztahy mezi školou a rodinou jsou podmíněny obzvláště školou. V tomto případě by se měla stát největším těžištěm vztahu „vzájemná závislost“. Právě ta nám napomáhá odlišit občanský přístup od přístupu klientského (zákaznického). Důležitost se klade na schopnost aktivně vstupovat do věcí týkající se školy a dětí. Zvláště tato možnost je předmětem rozšíření principu partnerského, na princip občanský. I když tento model je prozatím nejvíce propracovaný a nese sebou prvky ze všech dosavadních modelů, je zřejmé, že bez změny přístupů rodičů se neobejde.

Rodiče jako problém

Následný přístup vychází z reality škol a ze zkušeností učitelů s rodiči. Z pohledu Šedřové by se dal rozdělit do tří základních podob. Jako první skupinu rodičů bychom mohli nazvat „**nezávislí**“. Tito rodiče komunikují s učiteli jenom zřídka a vyvíjejí minimální snahu o kontakt s nimi. Výsledky jejich dětí pozorují pouze zprostředkovaně. Školu respektují, avšak nemají potřebu s ní kooperovat. Do druhé skupiny zapadají rodiče „**špatní**“. Toto nelichotivé označení si získali svým nezájmem o výchovu a vzdělávání vlastních dětí. Neprojevují žádnou snahu zlepšit úroveň spolupráce, a většinou naopak školu ignorují. Může se zdát, že neakceptují školu jako takovou a neztotožňují se s jejími názory. Jejich dětem se nedostává podpora při učení a to má za následek také snížený výkon u dítěte. Nezajímá je, chování jejich dítěte, a zdali se nevyskytly nějaké výchovné problémy. Zpravidla tito rodiče nenaplňují své rodičovské povinnosti ani v úzkém kruhu rodiny. Poslední skupinou jsou rodiče „**snaživí**“. I když se zprvu může zdát, že typ snaživého rodiče je ideální při spolupráci, není tomu tak. Tito rodiče se snaží s učiteli denně komunikovat a chtějí řešit každou maličkost. Zapojují se do každé školní aktivity a otevřeně podporují jak školu, tak i pedagogy. Svým přehnaně kritickým myšlením a „přehnanou“ aktivitou si učitel v některých případech může připadat méněcenný (Šedřová, 2004).

„Žádná rodina není sama o sobě dobrá či špatná - důležitá je schopnost rodičů vytvořit dítěti podmínky pro školní práci a poskytnout mu k ní dostatečné nástroje. Značná část si však není jistá tím, jak jim pomáhat s domácí přípravou a jaká má být jejich role ve vztahu ke škole.“ (Štech, 2000, s. 9-10).

2.2 Aktivní spolupráce

Aktivní spolupráce vtahuje rodiče do vnitřního dění MŠ. Má efektivní účinky a při ní se rodič aktivně podílí na vzdělávání a výchově dítěte. Přestává být pouze lhostejným pozorovatelem a je připraven k otevřené kooperaci.

Učitel musí mít na paměti, že rodina se do aktivní spolupráce nezapojí sama od sebe. Získaná důvěra a přátelský, otevřený vztah s nimi je předpokladem k úspěšné aktivní spolupráci. V tomto případě je důležité, aby právě učitel byl iniciátorem celého procesu. Měl by rodiče motivovat, aby sami chtěli se školou spolupracovat, a nebáli se tak zasahovat do jejího dění (Procházková, 2009).

Často se může stát, že jsou rodiče „tlačeni“ do takových pozic, kdy se snaha učitelky může jevit jako přehnaná a pro rodiče spíše otravná. Je třeba tedy na ně zapůsobit a to nenásilnou formou. Můžeme zjistit, co rodiče zajímá a v čem by nám mohli být nápomocni. Pokud budou ochotni, je možno je zapojit do školních projektů, exkurzí anebo využít jejich profesního zaměření. Nebojme se je požádat o pomoc a sdělit jim svá očekávání, přání, ale i obavy. Každý rodič však preferuje jinou formu spolupráce. Snažme se jim tedy nabídnout co nejvíce podob, ve kterých se mohou připojit. V rámci možností vyjdeme rodičům vstříc a vzájemně se snažme aktivní spolupráci rozvíjet (Procházková, 2009).

Aktivní přístup rodičů ve vztahu k mateřské škole na sebe bere hned několik podob:

- Rodiče se aktivně zapojují do života školy
- Aktivně se účastní na školních akcích a nabízí škole i svou pomoc
- Mají zájem o dění v mateřské škole
- Aktivně komunikují s učitelkami a při případných problémech se je společnými silami snaží vyřešit
- Na doporučení učitele s dětmi pracují i doma a mají zájem o zlepšení jejich znalostí, dovedností, schopností
- Jsou otevření a vstřícní vůči škole
- Rodič se nebojí zeptat a prosadit i svůj názor

2.3 Pasivní spolupráce

Často se může stát, že jsou rodiče „tlačeni“ do takových pozic, kdy se snaha učitelky může jevit jako přehnaná a pro rodiče spíše otravná. Při pasivní spolupráci rodiče pouze

přijímají informace z prostředí MŠ a spolupracují se školou, pouze když je to nutné. Ne však platí pravidlo, že pasivní spolupráce = nespolupráce.

Rodiče se školou spolupracují, avšak pouze na nutné úrovni. Dodržují školní řád, platí včas školné, vodí a vyzvedávají si dítě dle provozní doby MŠ, avšak s učitelem příliš nekomunikují, nesnaží se rozvíjet hlubší spolupráci. Ve většině případů využívají nepřímé komunikační formy spolupráce (telefonicky, čtení nástěnek a vývěsek, web). Vyhýbají se přímé komunikaci s učitelem anebo na ni ani nemají čas. Učitel tak nemá mnoho příležitostí s nimi přijít do kontaktu a dostat je tak „na svoji stranu“. Účastní se školních besídek a akcí pořádaných školou, avšak se nijak nepodílí na jejich přípravě a průběhu (Čapek, 2013).

Existuje několik faktorů, které jsou příčinou pasivní spolupráce. Závisí na tom, jakým stylem škola komunikuje s rodiči, je k spolupráci motivuje, jestli jim dává prostor k aktivnímu zapojení do dění a především záleží na vybraných formách, jak by měla tato spolupráce probíhat. Pro učitele je důležité neztrácet pedagogický optimismus, a pokusit se nalézt další formy spolupráce, aby vyhovovaly i rodičům. A naopak, v případech kdy rodič nemá zájem více participovat na dění školy se učitel musí smířit s aktuální úrovní vzájemné spolupráce a měl by respektovat rozhodnutí rodiče.

Ve výzkumné části budu považovat za pasivní spolupráci například pouhou účast na akcích mateřské školy, a naopak pod aktivní spolupráci pomoc při organizaci a průběhu těchto akcí.

3 FORMY SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY

Mateřská škola jako jedna z primárních institucí poskytuje nevyčerpatelné množství příležitostí, jak začít se vzájemnou spoluprací. Většina rodičů pak vstupuje do spolupráce i v dalších stupních vzdělávání svého dítěte. Rodiče zde dostávají dostatek impulsů na to, aby význam základní školy pro svoje dítě doceňovali a ve spolupráci s ní byli otevření. (Majerčíková a kol., 2012). Kooperace mezi mateřskou školou a rodiči probíhá za pomoci různých forem a metod. Ty napomáhají škole i rodičům, k vybudování vzájemného partnerského vztahu. Škola by měla nabídnout rodiči hned několik forem, jak by mohla vzájemná spolupráce probíhat. Tudíž záleží na posouzení rodičů, jaká forma jim bude vyhovovat a jaké jsou jejich časové možnosti.

Dělení forem spolupráce je hned několik. Dle Koťátkové můžeme mezi formy spolupráce zařadit dny otevřených dveří, konzultační hodiny, třídní schůzky anebo umožnit rodiči přítomnost na školním výletě. Autorka ve své publikaci neopomenula ani doprovody rodičů do tříd svých dětí, a zabývá se taktéž formami neformálního setkávání (Koťátková, 2008).

Autorka Syslová rozdělila formy spolupráce do šesti kategorií:

1. Konzultační hodiny
 - Informace o mateřské škole
 - Informace týkající se vývoje dítěte
2. Adaptační program
3. Možnost spolupodílet se na plánování školy i třídy
4. Účast na hodnotících aktivitách
5. Vstup rodičů do třídy a možnost zapojení se do veškerého dění
6. Akce pro společně strávené chvíle (Syslová, 2012).

Jako základní formou spojení mezi rodinou a školou respektive mezi učitelkou a rodičem se realizuje především za pomoci vzájemné komunikace. Ta může probíhat formou přímou nebo nepřímou.

3.1 Komunikace a její podoby

„Komunikace je proces, při němž si v přímém i nepřímém sociálním kontaktu sdělujeme informace a významy. Představuje veškeré spojení člověka se světem, umožňuje získat

informace o dějích, vzájemné dorozumívání i výměnu emocionálního obsahu.“ (Kraus, 2008, s. 119).

Přímá forma komunikace (tváří v tvář) probíhá například při předávání dítěte či jeho vyzvedávání. I když se tato chvilková setkání s rodičem mohou zdát nepřínosnými opak je pravdou a jsou základním předpokladem pro úspěšnou spolupráci. Další možností přímé komunikace je účast rodičů na třídních schůzkách. Ty však neprobíhají každý den a rodič tak nemá možnost řešit aktuální problémy týkající se dítěte. Pokud tyto schůzky neprobíhají individuálně, může se rodič například stydět zeptat na některé informace, které mu nejsou jasné.

Nepřímé formy komunikace se nejčastěji odehrávají prostřednictvím dětí. Dítě je důležitým informátorem pro obě dvě strany. Ve většině případů dokáže zkušený učitel rozpoznat podle chování dítěte rodinné nebo jeho osobní problémy. A také rodič dokáže z jeho chování vyzorovat, zdali je vše ve škole v pořádku. V mateřských školách jsou často využívanou komunikační formou nástěnky. Zde rodiče mohou získat informace spojené s provozem mateřské školy, denní režim, informace o akcích pořádaných mateřskou školou, anebo také vyjádření ředitele MŠ k určitým událostem. Na školních nástěnkách je možné sledovat i výrobky a výtvary dětí. Rodiče tak mohou sami posoudit na jaké úrovni je jejich dítě v porovnání s ostatními vrstevníky.

V dnešní době se stávají populárními taktéž webové stránky, kde si rodič může dohledat stejné množství informací. Časté užívání této formy nepřímé komunikace souvisí s nedostatkem času rodičů. Avšak také záleží na úrovni těchto internetových stránek. Pokud jsou rodiče znalí v této oblasti, mohou mateřské škole pomoci s jejich provozem.

Dále bychom k nepřímým formám komunikace mohli zařadit využívání emailů anebo telefonickou komunikaci. Toto spojení s rodiči je vhodné využít, pokud jsou pracovně zaneprázdněni nebo je zapotřebí rychle vyřešit nečekanou situaci.

3.2 Společné aktivity

Kurincová, Slezáková (2002) uvádí, že rodiče se mohou zapojit do dění mateřské školy různými způsoby: jako pozorovatelé vyučování, učitelé svých dětí, krátkodobí dobrovolníci ve škole, rodiče jako permanentní dobrovolníci školy, rodiče jako „servis“, rodiče jako členové školních rad, placení asistenti anebo členové rodičovských rad.

Spojení s nimi probíhá také na školních besídkách, výtvarných a pracovních dílnách, společných drakiádách a ostatních školních akcích. Školní akce probíhají každý rok, a nesou sebou již známky jakýchsi tradic (vánoční besídka, velikonoční dílny, vystoupení dětí ke dni matek, drakiády, školní karneval, pálení čarodějnic, rozloučení s předškoláky, tvořivé dílny s rodiči, den otců apod.). Tyto společné aktivity jsou cennými chvílemi a mohou vztah mezi rodičem a učitelem prohloubit. Při těchto neformálních setkáních mají obě strany možnost se lépe poznat a to i mimo mateřskou školu. Aby učitel motivoval rodiče ke společné spolupráci, může se na ně obrátit s prosbou o pomoc s organizováním nebo zařizováním. Dá tak najevo rodiči, že jej pokládá za nedílnou součást a i on se bude cítit mnohem užitečněji.

V mateřských školách se můžeme setkat i se školní radou. Jejich založení není povinné, ale školy je vnímají jako zvýšení úrovně pro vzájemnou spolupráci. Rada školy je samosprávný orgán. Rodiče se tak prostřednictvím zvoleného zástupce mohou podílet na řešení problémů ohledně MŠ anebo mohou předkládat své připomínky a nápady k jednotlivým změnám programu MŠ (Krejčová, 2005).

Jelikož je považováno začít se spoluprací s rodiči již od úplného začátku, většina mateřských škol umožňuje rodičům zúčastnit se tzv. den otevřených dveří. Ty jsou určeny především pro děti, které budou MŠ v budoucnu navštěvovat. Rodiče mají možnost se seznámit s prostory, ale také se podívat, jak pedagogové pracují s dětmi. Za neustále přítomnosti učitelky, která je provází, se seznámí s novým prostředím a jsou tak schopni předcházet adaptačním problémům (Krejčová, 2005).

Další příležitostí pro vzájemnou spolupráci se stávají různé školní výlety a exkurze mimo mateřskou školu. Pokud má rodič zájem a není časově vytížen, může se těchto aktivit zúčastnit. Jejich asistence je přínosem a tím pádem pomohou učitelkám s organizací a s doprovodem dětí.

Dle metodické příručky pro předškolní výchovu Krok za krokem, mohou být formy vzájemná spolupráce rodiny a mateřské školy formální a neformální.

Formální

- První návštěva v mateřské škole
- Úvodní a informativní schůzka nebo třídní schůzka
- Poradenská činnost (výchovné poradenství, nabídnutí odborné pomoci)

- Návštěvy v rodinách
- Možnost zapůjčení pomůcek, hraček a odborné literatury
- Oslavy, výlety, slavnosti, besídky
- Příručky, informační letáky
- Nástěnky, školní časopisy
- Písemné informace
- Individuální záznamy o dítěti
- Schránky s návrhy
- Hodnotící zprávy

Neformální

- Rozhovory v čase příchodu/odchodu dětí do a z mateřské školy
- Zápisníky
- Telefonické rozhovory
- Setkání rodičů a učitelů. Jak se aktivně zapojují do činnosti MŠ, učitelé vytváří spolupráci (K. A. Hansen, R. K. Kaufman, B. K. Walsh, 1999).

V praktické části jsem se zabývala zjištěním, zda a do jaké míry jsou tyto formy spolupráce využívány v mateřských školách, ve Zlínském kraji.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Příčinou volby tohoto typu výzkumu je potřeba poukázat, že ne všechny formy spolupráce rodičům vyhovují. Zároveň tento výzkum zjišťuje na jaké úrovni je kvalita této spolupráce v současné době a zdali jsou s ní rodiče spokojeni.

4.1 Cíle výzkumu, výzkumné otázky

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, která forma spolupráce zda aktivní nebo pasivní dominuje mezi rodiči a mateřskou školou. A jakými metodami probíhá.

Dílčí cíle výzkumu:

- Zjistit, co si rodiče představují pod pojmem aktivní a pasivní spolupráce s mateřskou školou.
- Zjistit, zdali jsou rodiče pouze pasivními příjemci zpráv vysílaných mateřskou školou, anebo se aktivně zapojují do jejího fungování.
- Zmapovat jakou formu spolupráce s mateřskou školou preferují rodiče.
- Zjistit jaké formy spolupráce rodiče nejčastěji využívají

Na základě stanovených cílů, jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

- Co si rodiče představují pod pojmem aktivní/pasivní spolupráce s mateřskou školou?
- Jsou rodiče pouze pasivní klienty nebo se aktivně zapojují do fungování mateřské školy?
- Jakou formu spolupráce preferují rodiče?
- Na jakých formách spolupráce se rodiče nejčastěji podílí?

4.2 Zpracování a vyhodnocení získaných dat

K zmapování situace jsem zvolila kvantitativní výzkum, jehož metodou je dotazníkové šetření. Nástrojem výzkumu je dotazník. Ten zahrnuje celkem 20 otázek. Z toho je 10 otázek uzavřených, 6 polouzavřených a 3 otázky otevřené. Tyto otázky jsou v souladu s výzkumnými otázkami (viz příloha P1).

Dotazníkové šetření chápeme jako metodu, kterou klademe písemné otázky a tím získáváme od respondentů písemné odpovědi. Patří mezi nejčastější metodu, kterou můžeme zjišťovat především hromadné údaje od daných respondentů. Kvalitní dotazník by se měl skládat ze tří částí. První část, neboli také nazývána jako vstupní část, by měla oslovovat, motivovat respondenty a měla by přiblížit určitou problematiku dotazníku. Ve druhé části jsou obsaženy vlastní otázky autora, kde seřazení otázek bývá logicky uspořádáno. A v poslední části se děkuje respondentovi (Gavora, 2010).

4.3 Výzkumný vzorek

Respondenty byli rodiče dětí z 15 mateřských škol ve Zlínském kraji. Dotazníky byly doručeny osobně ředitelkám mateřských škol, které je následně předávaly rodičům. Výzkum byl prováděn anonymně, tudíž se rodiče nemuseli vyhýbat i negativním odpovědím. Bylo doručeno 200 dotazníků, z čehož se mi vrátilo 126 dotazníků. Jedná se tak o 63% návratnost.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Údaje, které byly získány z výzkumu za pomoci dotazníkové metody, jsou v následující kapitole uspořádány podle položek v dotazníku (viz. Příloha P1). Jsou analyzovány za pomoci tabulek četností, grafů, a jsou doplněny komentáři a poznámkami, k jednotlivým tabulkám.

Otázka č. 1 *Vaše pohlaví?*

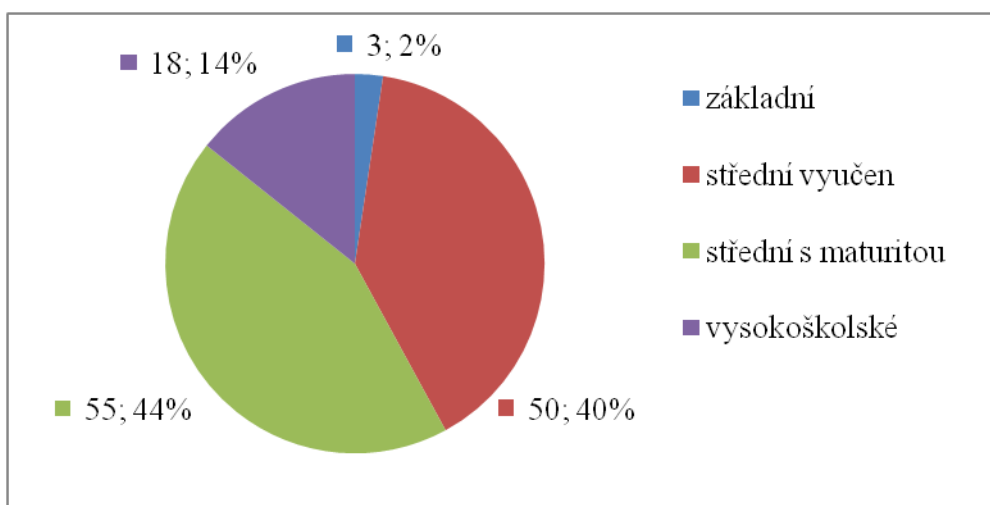
Tabulka 1: Pohlaví respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
muž	6	5%
žena	120	95%

Z celkového počtu 126 dotazovaných respondentů zodpovědělo první položku 5% mužů a 95% žen.

Otázka č. 2 *Jaké je Vaše dosažené vzdělání?*

Obrázek 1: Dosažené vzdělání respondentů

Ve druhé položce jsem zjišťovala nejvyšší ukončené vzdělání respondentů. V největším počtu byli respondenti s ukončeným středoškolským vzděláním s maturitou v zastoupení

44%. Dále následovali respondenti se středoškolským vzděláním bez maturitní zkoušky 40%, a poté respondenti s vysokoškolským vzděláním 14%. V poměru 2% byli respondenti se základním vzděláním.

Otázka č. 3 *Kolik Vašich dětí navštěvuje mateřskou školu?*

Tabulka 2: Počet dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
jedno	89	71%
dvě	31	24%
tři	6	5%
více než tři	0	0%

V tomto popisu tabulky můžeme vidět, 71% z dotazovaných rodičů zodpovědělo, že pouze jedno jejich dítě navštěvuje mateřskou školu. V 24% navštěvují mateřskou školu dvě jejich děti a v 5% navštěvují MŠ děti tři. Možnost návštěvnosti více jak tří dětí se nevyskytla, avšak musela být uvedena z důvodu odkladu nebo v možnosti dvojčat.

Otázka č. 4 *Jak dlouho jedno z Vašich dětí navštěvuje mateřskou školu?*

Tabulka 3: Délka návštěvnosti dítěte v MŠ

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
první rok	58	46%
druhý rok	42	33%
třetí rok	21	17%
déle než tři roky	5	4%

Předpokládá se, že čím déle bude dítě navštěvovat MŠ, tím se zvyšují předpoklady pro lepší spolupráci s rodinou. V kategorii délka návštěvnosti MŠ školy dítětem, uvedlo 46% respondentů, že jejich dítě dochází do mateřské školy prvním rokem, 33% druhým rokem a 17% třetím rokem. V počtu 4% se vyskytla délka návštěvnosti déle než tři roky. Můžeme

tedy usuzovat, že dítě nastoupilo do mateřské školy předčasně, nebo se narodilo v měsíci září. Je zde také pravděpodobnost odkladu školní docházky.

Otázka č. 5 *Jak často vodíte, či vyzvedáváte Vaše dítě z mateřské školy?*

Tabulka 4: Četnost vyzvedávání dítěte z MŠ

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
denně	108	86%
nejméně jednou týdně	12	9%
jen příležitostně	6	5%
vůbec	0	0%

V četnosti doprovodu dítěte do MŠ nebo jeho vyzvedávání uvedlo 86% respondentů, že dítě vodí/vyzvedávají denně. 9% nejméně jednou týdně a 6 5% jen příležitostně. Kvůli pracovnímu vyčerpání rodičů jsem nabídla také možnost vůbec. S touto odpovědí jsem se nesetkala a je tedy pozitivní zprávou, že si rodiče udělají čas, aby se do školky alespoň podívali. Četnost těchto „návštěv“, se může stát klíčovou pro zdokonalování spolupráce rodičů s MŠ.

Otázka č. 6 *Jaký je zájem o spolupráci s Vámi ze strany pedagogického personálu?*

Tabulka 5: Zájem o spolupráci

	Absolutní četnost	relativní četnost v %
nízký	15	12%
nedostačující	6	5%
dostačující	86	68%
vysoký	19	15%

Výsledky Záměrem této otázky bylo zjistit, zdali pedagogové vyzývají rodiče k vzájemné spolupráci. 68% respondentů si myslí, že tento zájem je dostačující, 15% rodičů je přesvědčeno, že je vysoký a 12% jej považuje za nízký. Pro 5% dotazovaných je snaha pedagogů o kooperaci nedostačující.

Otázka č. 7 *Co si představujete pod pojmem aktivní spolupráce s MŠ?*

Tato položka byla pro výzkum jednou z klíčových. Úkolem bylo zmapovat, jaké jsou představy rodičů a co si vůbec pod pojmem aktivní spolupráce představují. Vyhodnocování bylo obtížné, jelikož jsem si odpovědi rodičů musela zařadit do jednotlivých kategorií. Tyto kategorie jsem si pojmenovala na základě klíčových slov vybraných z jejich odpovědí.

1. *Komunikace*

- Učitelka bude informovat rodiče o stavu dítěte.
- Rodič informuje o učitelku o stavu dítěte.
- Každodenní komunikace, alespoň pár vět.
- Možnost komunikovat s učitelkou téměř kdykoliv.

2. *Školní akce*

- Zúčastnit se na školních besídkách.
- Zapojit rodiče do organizace besídek.
- Podílet se na přípravě programu pro děti při dětském dnu/ pohádkovém lese/drakiádě.
- Pomoc zajistit průběh velikonočního a vánočního tvoření.
- Zajistit občerstvení pro děti na školních akcích.
- Možnost zasahovat do průběhu školních akcí a podílet se na programu.
- Na školní akce poskytnout potřebný materiál.
- Pomoc připravit prostředí, kde se bude školní akce odehrávat, a pomoc také při úklidu.
- Sponzorské dary na nákup materiálu pro školní akce.
- Nabídka různých exkurzí (včelařský provoz, chov papoušků, exkurze statku aj).

3. *Pomoc MŠ*

- Nabídnou organizační pomoc (doprovod pro děti).
- Pomoc při opravě vybavení MŠ, oprava pomůcek, nástrojů a hraček pro děti.
- Poskytnout pomoc při úklidech školní zahrady, společné brigády.
- Pomoc při zvelebování MŠ a její výzdobě.
- Sponzorské dary (finanční, materiální).

4. *Spolupráce s pedagogy*

- Společně se radit s učitelkami při řešení problému.
- Vzájemně se informovat o vzdělávání a výchově dítěte.
- Informovat rodiče o organizaci MŠ.
- Podávat denně informace o chování dítěte.
- Společně „táhnout za jeden provaz“.

Dle mého názoru byly představy rodičů o aktivní spolupráci rozsáhlé. Zaměřili se i na více variant, jakou podobu by měla mít aktivní spolupráce. Pouze 8% respondentů tuto otázku nevyplnilo anebo správně nepochopili její znění.

Otázka č. 8 *Co si představujete pod pojmem pasivní spolupráce s MŠ?*

Cílem této otázky bylo zmapování představ rodičů o pasivní spolupráci. Tak jako u předchozí otázky i zde jsem si vytvořila vlastní kategorie, ve kterých se vyskytovala podobná slova a představy.

1. Komunikace

- Komunikace mezi učitelem a rodičem pouze prostřednictvím dítěte.
- Nesnažit se získat více informací o dítěti.
- Neinformovat učitele o závažných problémech dítěte či jeho individuálních zvláštnostech.
- Nízká míra komunikace.
- Komunikace s učitelem pouze prostřednictvím emailů.

2. Školní akce

- Nezúčastňovat se školních akcí.
- Nepodílet se na přípravě školních akcí.
- Při organizaci školní akce se podílet, až mne k tomu vyzve učitel.
- Nezájem rodičů o veškeré školní akce.

3. Dění v MŠ

- Být informován pouze prostřednictvím školních nástěnek.
- Dovést ráno dítě a vyzvednout si ho odpoledne. Neptat se, nezajímat se.
- Nezapojování se do MŠ, ale pouze se zúčastnit besídek.
- Respektovat pouze školní řád.
- Včasné vyzvedávání dítěte z mateřské školy.

- Dodržovat pouze provozní dobu mateřské školy a nemít zájem o její chod i mimo provoz.
- Pouze zaopatřit nejnnutnější.
- Minimální zájem o dění v MŠ.
- Nezajímat se o nic „jen dát dítě do MŠ“.
- Vědět co se děje v MŠ pouze z internetu.

Představy rodičů o pasivní spolupráci byly různorodé. Ve většině případů chápali, co tento pojem znamená a na základě toho uváděli své odpovědi. U otázky jsem se setkala s odpověďmi, které nedávaly smysl, anebo ji rodiče správně nepochopili. Na základě toho, že 21% rodičů nevedlo své odpovědi, mohu soudit, že tato položka pro ně byla obtížnější než předchozí, kde měli vypsát představu o aktivní spolupráci.

Otázka č. 9 *Vyjádřete míru Vaší spokojenosti při spolupráci s Vaší mateřskou školou.*

Tabulka 6: Míra spokojenosti

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
jsem plně spokojen	27	21%
jsem spokojen	78	62%
nevím	15	12%
jsem nespokojen	6	5%
jsem úplně nespokojen	0	0%

62% respondentů je se spoluprací s jejich mateřskou školou spokojeno a 21% plně spokojeno. Tudíž můžeme označit výsledných 83% spokojených rodičů, za příznivé zjištění. 12% dotazovaných na tuto otázku nedokázalo odpovědět, anebo úroveň spolupráce nechtěli zveřejňovat. Z celkového počtu 100% dotazovaných respondentů, pouze 5% uvedlo, že jsou plně nespokojeni.

Otázka č. 10 *Do jaké míry souhlasíte s tvrzením, že aktivní spolupráce záleží především na učiteli.*

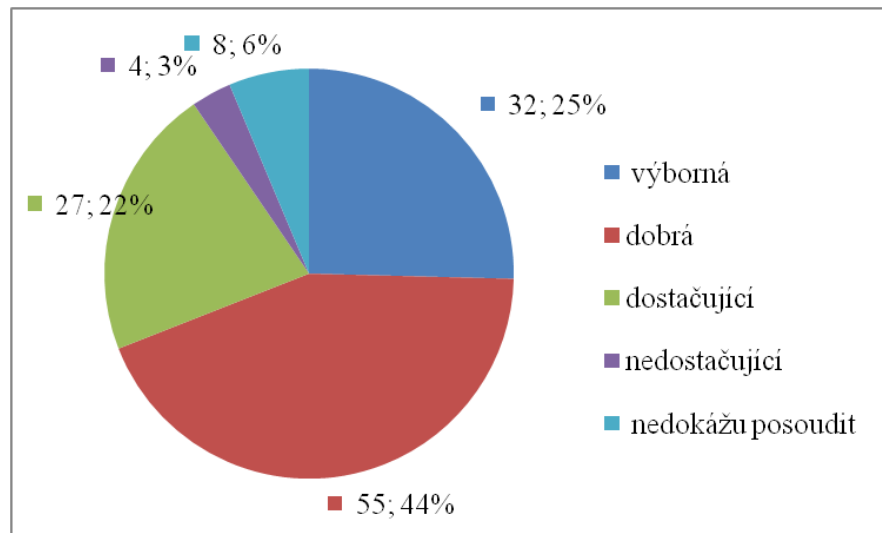
Tabulka 7: Odpovědnost učitelů za aktivní spolupráci

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
plně souhlasím	18	14%
souhlasím	32	26%
nemám vyhraněný názor	20	16%
nesouhlasím	42	33%
plně nesouhlasím	14	11%

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zdali si rodiče myslí, zda jsou pedagogové zodpovědní za to, jakou formou spolupráce probíhá. Chtěla bych zde poukázat na absolutní různorodost názorů rodičů. S tvrzením, že aktivní spolupráce záleží pouze na učiteli, nesouhlasí 33% respondentů a naopak 26% souhlasí. 16% respondentů nemá vyhraněný názor. Opětovně se zde setkáváme s dvěma odlišnými postoji, kdy 14% rodičů plně souhlasí s tvrzením, že aktivní spolupráce je věcí pouze učitelů. Toto zjištění, je v nesouladu s odbornou literaturou. Ta uvádí, že aktivní spolupráce je předmětem jak rodiny, tak i školy a měly by k ní probíhat podněty z obou stran. Nejmenší zastoupení 11% měla odpověď, plně nesouhlasím. Nad touto četností by se měli zamyslet jak rodiče, tak i škola. V značné míře je apel k aktivní spolupráci se školou brán spíše jako nemilá povinnost.

Otázka č. 11 *Jak hodnotíte úroveň Vaší spolupráce s mateřskou školou?*

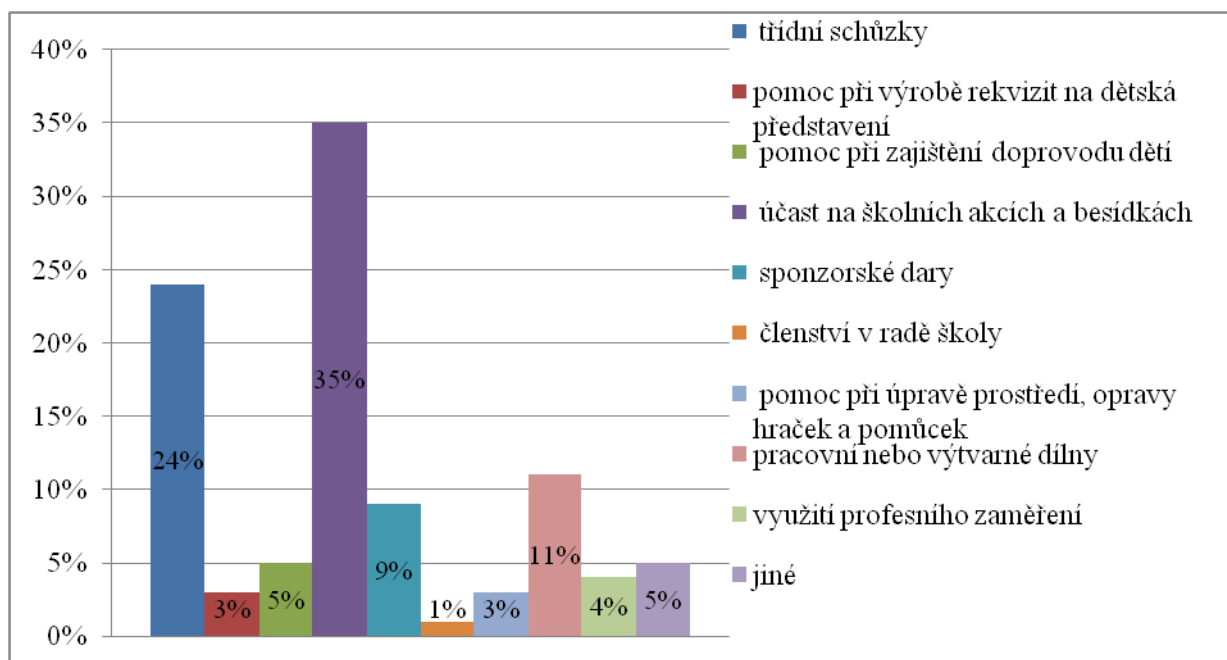
Obrázek 2: Úroveň spolupráce s MŠ

V otázce číslo 11 jsem se zajímala o aktuální úroveň spolupráce rodičů s mateřskou školou. Z výsledku je patrné, že 44% respondentů považuje úroveň spolupráce za dobrou. Jako za výbornou ji označilo 25% rodičů a 22% za dostačující. Stav úrovně spolupráce nedokázalo posoudit 6% rodičů a 3% tuto spolupráci vidí jako nedostačující. Lze tedy usoudit, že ve většině jsou rodiče spokojeni.

Otázka č. 12 *Jakým způsobem nejčastěji spolupracujete s mateřskou školou?*

Obrázek 3: Nejčastější využívané formy spolupráce

V této kategorii jsem se zabývala otázkou, jakými způsoby rodiče nejčastěji spolupracují s MŠ. Účast na školních akcích a besídkách preferuje 35% rodičů, třídní schůzky volí 24% rodičů, pracovní nebo výtvarné dílny využívá 11% respondentů a 9% rodičů sponzorské dary. V nižších pozicích se objevily formy pomoc při zajištění doprovodu dětí na školní akce 5% a stejný podíl získala také položka, jiné druhy spolupráce. Zde rodiče uváděli například kopírování materiálů pro MŠ, zajišťování materiálního zabezpečení pro školku, zařízení divadla nebo kina pro děti anebo také přichystání občerstvení pro děti. Další formou spolupráce bylo využití profesního zaměření rodičů 4%. Hodnotu 3% získala forma pomoc při výrobě rekvizit na dětská představení a pomoc při úpravě prostředí MŠ nebo oprava pomůcek a hraček. Nejnižší hodnotu 1% dostala forma členství ve školní radě. Můžeme předpokládat, že této formě se rodiče vyhýbají z nedostatku času anebo toto členství považují za příliš zodpovědnou funkci.

Otázka č. 13 *V předchozí otázce jste odpověděli, jak nejčastěji spolupracujete s MŠ. Zapojujete se do těchto aktivit dobrovolně?*

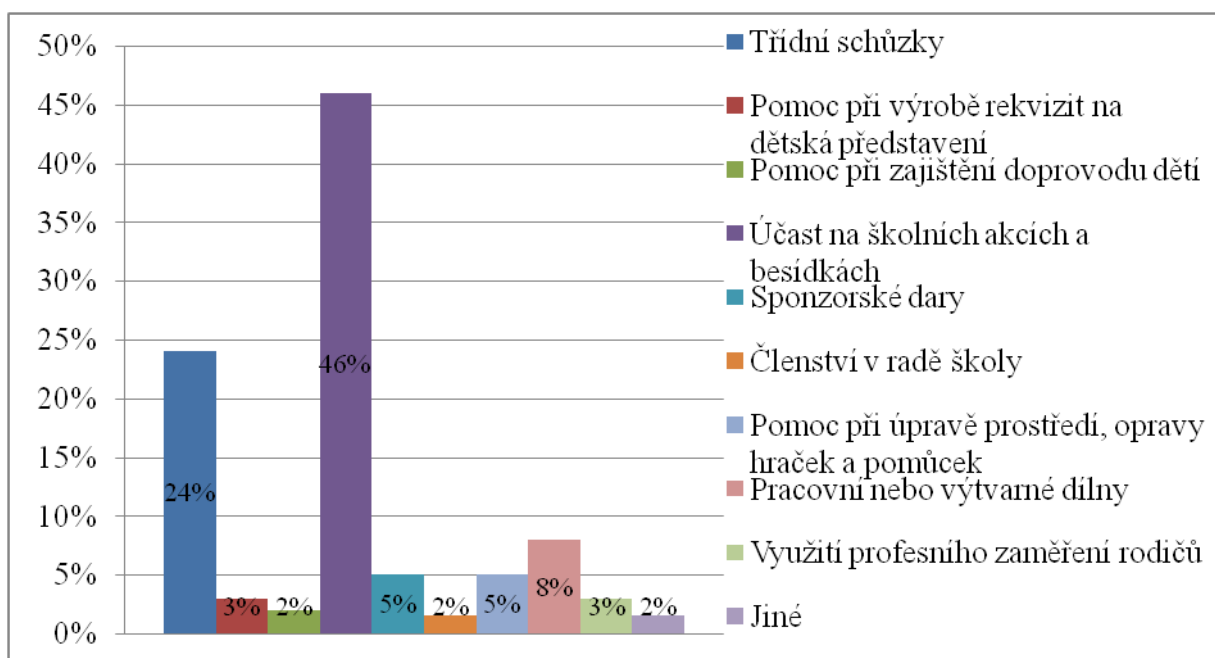
Tabulka 8: Zapojení do školních aktivit

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano baví mě to	26	21%
pouze pokud mám čas	82	65%
jen když už není jiné východisko	12	9%
ne nikdy bych se dobrovolně nezapojila	6	5%

Z tabulky můžeme vyčíst, že 65% dotazovaných se zapojuje do spolupráce pouze tehdy, mají-li čas. 21% rodičů se zapojuje aktivně a baví je to. Rodičů, kteří se zapojují, jen když už není jiná možnost 9% a 5% rodičů by se dobrovolně nikdy nezapojilo.

Otázka č. 14 *Seřad'te formy spolupráce dle Vašeho upřednostnění (1- nejméně preferovaná forma spolupráce, 5- nejvíce preferovaná forma spolupráce).*

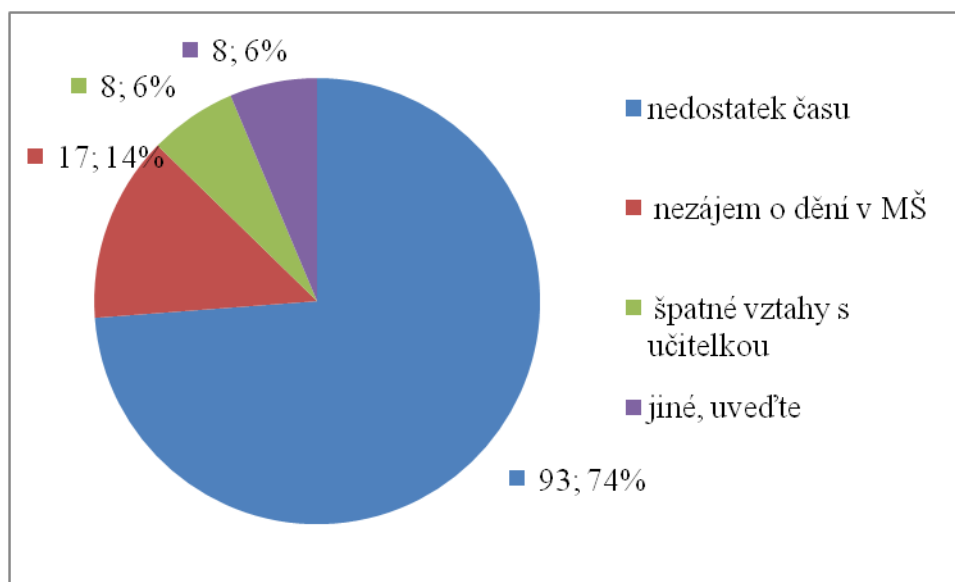
Obrázek 4: Preferované formy spolupráce

Otázka č. 12 a 14. Spolu úzce souvisí. Zatím co u otázky č. 12 jsem se zaměřila na to, jak rodiče nejčastěji spolupracují s MŠ, u otázky č. 14 je důležitá jejich preference jednotlivých forem. V grafu č. 4 můžeme vidět, že až 46% rodičů preferuje účast na školních akcích a besídkách. Jako další nejvíce preferovaná forma jsou třídní schůzky 24%. Další formy spolupráce již nebyly tak frekventované jako předešlé. 8% získaly účast na pracovních anebo výtvarných dílnách. Stejnou hodnotu 5% mají sponzorské dary a pomoc při úpravě prostředí MŠ, opravy hraček a pomůcek pro děti. Pomoc při výrobě rekvizit na představení má hodnotu 3% a shodně hodnocení dostala forma využití profesního zaměření rodičů 3%. V Grafu můžeme sledovat, že stejné procento rodičů 2%, preferují pomoc při zajištění doprovodu dětí, 2% členství v radě školy a 2% jiné formy spolupráce. Mezi jiné preferované formy spolupráce rodiče uváděli návštěvy u nich doma. Zde nabízí aktivity pro děti například prohlídka statku, možnost vidět jarní zahrádku a taky si něco zasadit, exkurze rybníku atd.

Otázka č. 15 *Jaké jsou podle Vašeho názoru nejčastější důvody, pasivní spolupráce?*

Obrázek 5: Důvody pasivní spolupráce

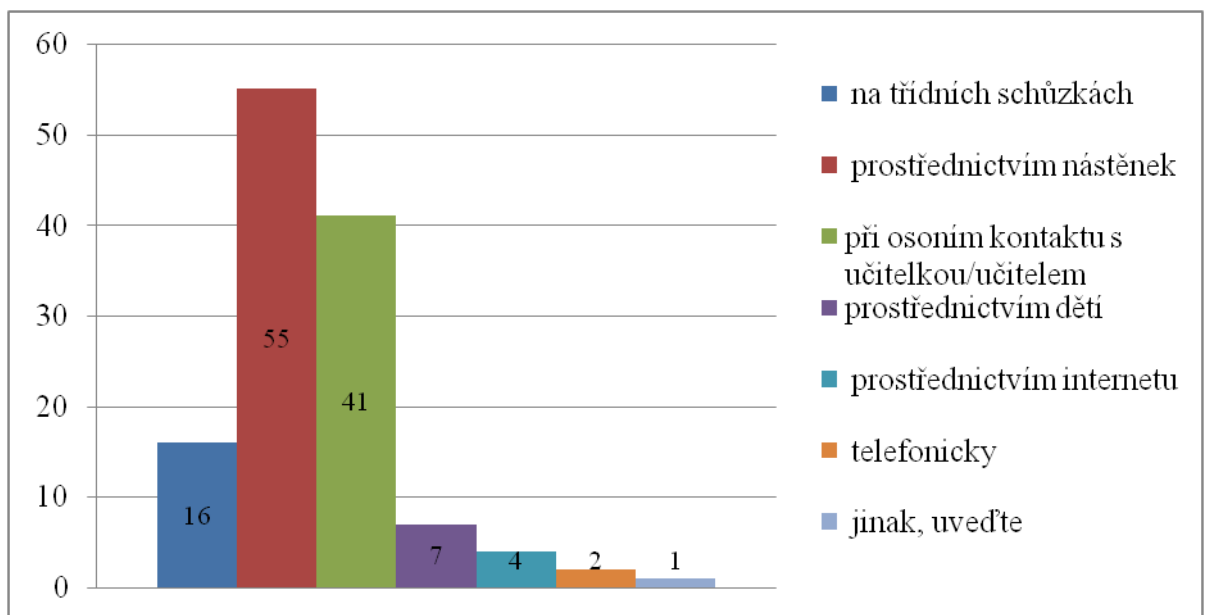

74% rodičů považuje, že nejčastější příčinou pasivní spolupráce je nedostatek času. Tento ovlivňující faktor je podmíněn především jejich pracovními povinnostmi. Další následující příčinou je nezájem o dění v MŠ 14%. Špatné vztahy s učitelkou má 6% a jako jiné časté důvody uvedlo 6% dotazovaných. Z těchto jiných příčin nespolupráce můžeme uvést na-

příklad: škola nedoceňuje snahu rodičů o zapojení se do dění, MŠ nenabízí možnosti ke spolupráci, anebo o tuto spolupráci nejeví zájem.

Otázka č. 16 *Jakým způsobem se nejčastěji dozvídáte o dění v mateřské škole?*

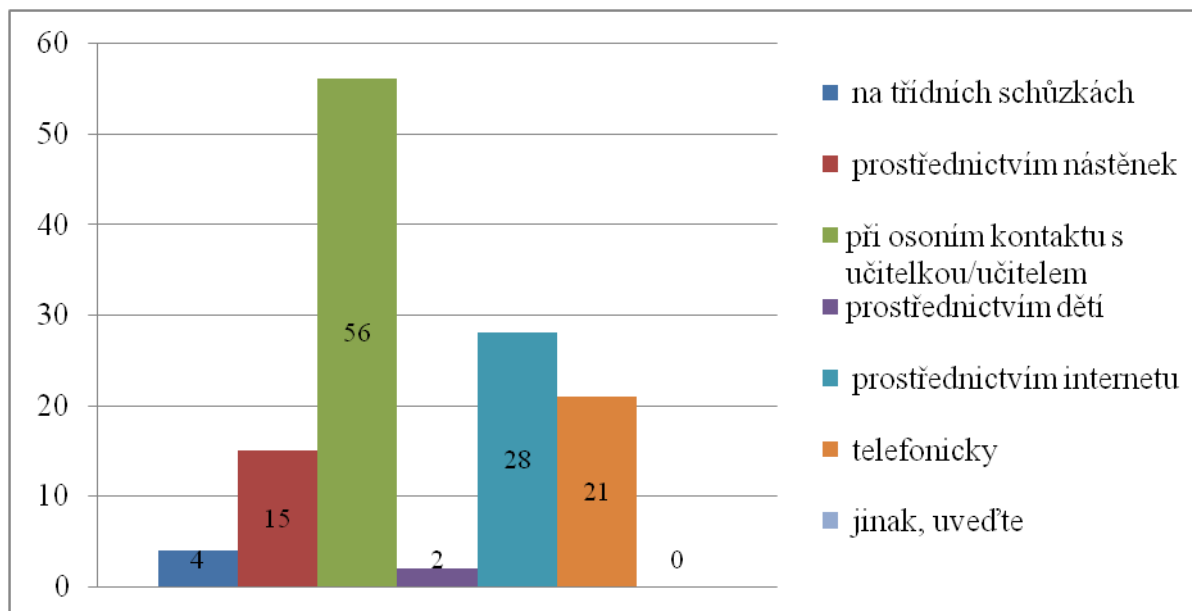
Obrázek 6: Způsob získávání informací

V této kategorii jsme se zajímala o to, jakým způsobem se rodič dozvídá o dění v mateřské škole. 55 rodičů získává nejvíce informací ze školních nástěnek a vývěsek. 41 rodičů se dozvídá o dění v MŠ při osobním kontaktu s učitelkou. Co se odehrává ve školce, se šestnáct respondentů informuje z třídních schůzek. 7 rodičů uvedlo, že získávají informace prostřednictvím jejich dětí a 4 rodiče získávají sdělení z internetu. Pouze 2 rodiče se dozívají informace telefonicky. Jeden z rodičů uvedl, že informace získává od ostatních rodičů, jejichž děti navštěvují stejnou třídu jako jejich dítě.

Otázka č. 17 *Jakým způsobem by Vám nejvíce vyhovovalo získávat informace o dění v MŠ?*

Obrázek 7: Preferovaný způsob získávání informací

Tato otázka koresponduje s otázkou č. 16. Při jejím vyhodnocování jsem předpokládala, že odpovědi budou podobné jako u otázky č. 16. Avšak zde můžeme sledovat absolutní rozdílnost. 56 rodičů by nejraději získávalo informace při osobním kontaktu s učitelkou, 28 dotazovaných prostřednictvím internetu a 21 preferuje zprostředkování informací telefonicky. Je zde zajímavé sledovat, že rodiče více upřednostňují elektronické formy pro získání informací. Zde jsme se zaměřila na to, jaký způsob získávání informací by rodičům nejvíce vyhovoval. 15 rodičů preferuje čtení školních nástěnek a vývěsek. Rozdílnost můžeme sledovat také při třídních schůzkách, kdy pouze 4 rodiče označili tuto možnost. Nejméně kladných ohodnocení 2 dostala možnost získávání informací prostřednictvím svých dětí. Rodiče neuvledli žádné jiné způsoby, které upřednostňují při získávání informací o dění v MŠ.

Otázka č. 18 *Jakou formu spolupráce nejčastěji využíváte Vy?*

Tato otevřená otázka sloužila k zjištění, jakou formu spolupráce s mateřskou školou rodiče nejčastěji využívají. Jejím účelem bylo dát prostor rodičům k vlastnímu vyjádření a popřípadě se setkat s jinými/novými využívanými formami spolupráce.

Tyto formy spolupráce byly uváděny jako nejčastěji využívané:

1. Třídní schůzky
2. Školní nástěnky
3. Individuální konzultace
4. Účast na školních akcích
5. Při předávání nebo vyzvedávání dítěte z MŠ

Jedná se o „tradiční“ formy, se kterými se setkáváme nejčastěji.

Pět respondentů uvedlo jako nejčastěji využívanou formu spolupráce internet. Ve dvou případech uvedli, že nevyužívají žádnou formu spolupráce. Zhruba 17% dotazovaných rodičů uvedenou položku nevyplnilo. Tato otázka nesplnila svůj prvotní účel, kterým bylo zjistit jiné, popřípadě méně známé formy spolupráce.

Otázka č. 19 *Jak by se dala zlepšit úroveň spolupráce rodičů a mateřské školy?*

Tabulka 9: Zdokonalení spolupráce rodičů

	Absolutní četnost	Relativní četnost
více společenských akcí (drakiády, výtvarné/pracovní dílny, apod.)	40	32%
větší aktivitu ze strany učitelek	10	8%
větší přísun informací o dění v MŠ	55	44%
aktivnější komunikace s učitelkou	18	14%
jinak, uveďte	3	2%

Je zřejmé, že úroveň spolupráce rodičů s mateřskou školou není příliš vysoká, proto jsem se zajímala také o to, jak by sami rodiče tuto úroveň zlepšili. V tabulce můžeme sledovat, že 44% rodičů by ocenilo obsáhlejší přísun informací ze strany mateřské školy. 32% respondentů, vidí cestu k lepší spolupráci s mateřskou školou ve formě společenských akcí, které by pořádala škola. Aktivnější komunikaci s učitelkou by přivítalo 14% dotazovaných a 8% si myslí, že aktivnější přístup učitelky, je jedno z řešení jak spolupráci zlepšit. 2% uvedli jako nové návrhy například občasná posezení s učiteli a ostatními rodiči bez přítomnosti dětí, společné brigády a výpomoci anebo také společné akce mimo prostředí MŠ (výlety, exkurze, divadla) děti+rodiče+učitelé.

5.1 Shrnutí a interpretace výsledných dat

Jelikož výzkum probíhal v několika mateřských školách ve Zlínském kraji, dají se získané výsledky zobecnit.

Jako hlavním výzkumným cíle bylo zjistit, která forma spolupráce zda aktivní či pasivní převládá mezi rodiči a mateřskou školou. Na základě zpracovaných údajů mohu tvrdit, že ve větší míře převládá forma aktivní spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou. Rodiče se snaží s mateřskými školami kooperovat a mají snahu participovat na dění v MŠ.

Výzkumem jsem také zjistila, že rodiče mají povědomí o pojmech aktivní a pasivní spolupráce, i když nejsou odborníky. Vnímají odlišnost těchto pojmů a vidí v nich i zásadní rozdíly.

Všeobecně lze říci, že rodiče mají dobré poměry s mateřskou školou a také komunikace mezi nimi a školou je na dobré úrovni. Díky kladným výsledkům v oblasti spolupráce mateřské školy s rodinou by se dalo usuzovat, že rodiče jsou s touto oblastí ve větší míře spokojeni. Spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání je vyhovující. Dalo by se říct, že se snaží usilovat o navázání partnerského vztahu.

Jedním z cílů výzkumu bylo rovněž zjistit, jaké formy spolupráce rodiče využívají, a jaké preferují. Preference rodičů se zásadně nelišily od forem, které využívají. Tento výsledek výzkumu se jeví jako velice kladný. Je samozřejmostí, že oběma stranám záleží na spokojenosti a zdraví dítěte. Právě fungující vzájemná spolupráce a komunikace má vliv na zdravý vývoj dítěte. Sjednocení společných cílů rodiny a mateřské školy neodmyslitelně patří ke zdravému vývoji dítěte.

Při vyplňování odpovědí v dotaznících u dotazovaných hrají velkou roli různorodé aspekty. Může se stát, že respondent neporozumí kladené otázce, neporozumí některým pojmům, anebo se může jednat o jeho zaujatost. Tyto stanoviska se poté odráží ve výsledcích a mohou tak zkreslovat celkový výsledek.

Přínos do praxe

Při zpracovávání výzkumného šetření, mne napadlo, že by se daly dotazníky na spolupráci využít v každé mateřské škole, kde se snaží o zlepšení úrovně spolupráce. Školy by tak snadno zjistily, jak jsou rodiče spokojeni se spoluprací a které formy jim vyhovují. Dotazníky by také mohly sloužit i jako sebehodnocení schopností učitelek v oblasti spolupráce s rodiči.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se zabývala pasivitou nebo aktivitou rodičů ve spolupráci s mateřskou školou.

Teoretická část obsahuje charakteristiku rodiny a mateřské školy, jaké jsou jejich vzájemné vztahy mezi nimi a jak na sebe působí. Další kapitola se zabývá spoluprací a také tím, v jakých polohách rodiče vystupují (aktivní či pasivní). A následně jsou zde popsány formy, jak může tato spolupráce probíhat.

V části praktické jsem se prostřednictvím anonymních dotazníků snažila zjistit, jaké mají rodiče představy o aktivní a pasivní spolupráci, jaké formy využívají, jaké formy preferují a jak hodnotí dosavadní úroveň spolupráce s mateřskou školou.

Po sesbírání a vyhodnocení dat jsem dospěla k výsledkům, že rodiče vnímají odlišnost pojmů aktivní a pasivní spolupráce. Ke vztahu spolupráce se školou vystupují v aktivní poloze a i jejich nejčastěji užívané formy tomu odpovídají. Používané formy jim vyhovují a shodují se tak s jejich preferencemi. Dá se tady říct, že hodnocení v oblasti spolupráce je převážně kladné.

Z vlastní praxe a zkušeností vím, že spolupráce a komunikace mezi rodiči a učitelkami není pouze jednostranná, ale mají podíl obě strany, tím pádem i rodiče. Společným cílem obou stran by mělo být, aby se děti zdravě rozvíjely, byly šťastné a nic jim nechybělo. Tohoto cíle lze dosáhnout vzájemnou kooperací a změnit tak vztah rodič-učitel na úroveň partnerského vztahu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-537-7.
- [2] ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4640-1.
- [3] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 2. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [4] HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.
- [5] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, 2001. *Předškolní a primární pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8585-7.
- [6] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.
- [7] MÁCHOVÁ, J. *Duševní hygiena rodinného života*. Praha: Avicenum, 1974. ISBN 80-7127-026-1.
- [8] MAJERČÍKOVÁ, Jana a kolektiv, 2012. *Profesijná zdatnosť (self-efficacy) študentov učiteľstva a učiteľov spolupracovať s rodičmi*. Vyd. 1. Bratislava: Polygrafické stredisko UK. ISBN 978-80-223-3345-0.
- [9] MAJERČÍKOVÁ, Jana. *Rodina s predškólakom*. Vyd. 1. Bratislava: Univerzita Komenského, 2012. ISBN 978-80-223-3217-0.
- [10] MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Vyd. 1. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.
- [11] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 3. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- [12] MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ, 2010. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Vyd. 2 rozšířené a přepracované. Praha: Portál. ISBN 978-807-3676-278.
- [13] NELEŠOVSKÁ, Alena, 2005. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-0738-1.
- [14] OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ, 2003. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8847-3.
- [15] PETLÁK, Erich. *Všeobecná didaktika*. Vyd. 1. Bratislava: IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2.

- [16] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 1998. *Pedagogický slovník*. Vyd. 2 rozšířené a přepracované. Praha: Portál. ISBN 80-717-8252-1.
- [17] RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004, ISBN 80-210-3598-6.
- [18] RABUŠICOVÁ, M., POL, M. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (1). *Pedagogika*, 1996, roč. XLVI, s. 49-61. ISSN 0031-3815.
- [19] RYANOVÁ, Elizabeth. *O rodičích*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 1996, ISBN 80-7106-171-9.
- [20] RYMEŠOVÁ, J., ŽÁKOVÁ, M. *Škola bez tajemství* 1. vydání. Praha: Kvarta, 1993. ISBN 8085570327.
- [21] SATIROVÁ, Virginie. *Kniha o rodině*, Vyd. 1. Praha: Práh, 1994. ISBN 80-901325-0-2.
- [22] ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. *Úvod do školní psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0368-1.
- [23] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.
- [24] Rodina a jej důvera k škole. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.casopispedagogika.sk/rocnik-2/cislo-1/Majercikova.pdf>
- [25] Vyhláška č. 43/2006 Sb., o předškolním vzdělávání, MŠMT ČR 2006

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
AS	Aktivní spolupráce
PS	Pasivní spolupráce
FS	Formy spolupráce

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek 1: Dosažené vzdělání respondentů **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 2: Úroveň spolupráce s MŠ **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 3: Nejčastější využívané formy spolupráce..... **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 4: Preferované formy spolupráce **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 5: Důvody pasivní spolupráce **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 6: Způsob získávání informací **Chyba! Záložka není definována.**
- Obrázek 7: Preferovaný způsob získávání informací **Chyba! Záložka není definována.**

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Pohlaví respondentů	29
Tabulka 2: Počet dětí	30
Tabulka 3: Délka návštěvnosti dítěte v MŠ	30
Tabulka 4: Četnost vyzvedávání dítěte z MŠ	31
Tabulka 5: Zájem o spolupráci	31
Tabulka 6: Míra spokojenosti	34
Tabulka 7: Odpovědnost učitelů za aktivní spolupráci.....	35
Tabulka č. 8: Zapojení do školních aktivit	38
Tabulka 9: Zdokonalení spolupráce rodičů	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P 1: DOTAZNÍK

Vážený rodiči,

Jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií, obor Učitelství pro mateřské školy. Jelikož Vy jste nedílnou součástí mateřské školy a stáváte se velkým zdrojem informací, dovoluji si Vás požádat o vyplnění přiloženého dotazníku. Tento dotazník je anonymní, a jeho data budou využity pouze za účelem zpracování mé bakalářské práce.

Zdeňka Barabášová

1. Jste: (Prosím zakroužkujte.)
 - A. muž
 - B. žena

2. Jaké je Vaše dosažené vzdělání? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností)
 - A. základní
 - B. střední vyučen
 - C. střední s maturitou
 - D. vysokoškolské

3. Kolik Vašich dětí navštěvuje mateřskou školu? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
 - A. pouze jedno
 - B. dvě
 - C. tři
 - D. více než tři

4. Jak dlouho jedno z Vašich dětí, navštěvuje mateřskou školu? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
 - A. první rok
 - B. druhý
 - C. třetí rok
 - D. déle než tři roky

5. Jak často vodíte, či vyzvedáváte Svě dítě z mateřské školy? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
 - A. téměř denně
 - B. nejméně jednou týdně
 - C. jen příležitostně
 - D. vůbec

6. Jaký je zájem o spolupráci s Vámi ze strany pedagogického personálu? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
- A. nízký
 - B. nedostačující
 - C. dostačující
 - D. vysoký
7. Co si představujete pod pojmem aktivní spolupráce s MŠ? (Prosím, vypište dle Vašeho názoru.)
-
8. Co si představujete pod pojmem pasivní spolupráce s MŠ? (Prosím, vypište dle Vašeho názoru.)
-
9. Vyjádřete míru Vaší spokojenosti při spolupráce s Vaší mateřskou školou? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
- A. jsem plně spokojen
 - B. jsem spokojen
 - C. nevím
 - D. jsem nespokojen
 - E. jsem úplně nespokojen
10. Do jaké míry souhlasíte s tvrzením, že aktivní spolupráce záleží především na učitelích. (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
- A. plně souhlasím
 - B. souhlasím
 - C. nemám vyhraněný názor
 - D. nesouhlasím
 - E. plně nesouhlasím
11. Jak hodnotíte Vaší úroveň spolupráce s Vaší mateřskou školou? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)
- A. výborná
 - B. dobrá
 - C. dostačující
 - D. nedostačující
 - E. nedokážu posoudit
12. Jakým způsobem se nejčastěji spolupracujete s mateřskou školou? (Prosím, zakroužkujte libovolný počet možností.)

- A. třídní schůzky
- B. pomoc při výrobě rekvizit na dětská představení
- C. pomoc při zajištění doprovodu dětí
- D. účast na školních akcích a besídkách
- E. sponzorské dary
- F. členství v radě školy
- G. pomoc při úpravě prostředí, opravy hraček a pomůcek
- H. pracovní nebo výtvarné dílny
- I. využití Vašeho profesního zaměření (hasič-exkurze pro děti do hasičské zbrojnice, apod.)
- J. jiný způsob uveďte

13. V předchozí otázce jste odpověděli, jak nejčastěji spolupracujete s MŠ. Zapojujete se do těchto aktivit dobrovolně? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)

- A. Ano baví mě to
- B. Pouze pokud mám čas
- C. Jen když už není jiné východisko
- D. Ne nikdy bych se dobrovolně nehlásila

14. Ohodnoťte formy spolupráce dle Vašeho upřednostnění (1- nejméně upřednostňovaná forma spolupráce, 5- nejvíce upřednostňována forma spolupráce.)

- A. Třídní schůzky _
- B. Pomoc při výrobě rekvizit na dětská představení _
- C. Pomoc při zajištění doprovodu dětí _
- D. Účast na školních akcích a besídkách _
- E. sponzorské dary _
- F. členství v radě školy _
- G. pomoc při úpravě prostředí, opravy hraček a pomůcek _
- H. pracovní nebo výtvarné dílny _
- I. využití Vašeho profesního zaměření (hasič-exkurze pro děti do hasičské zbrojnice, apod.) _
- J. jiný _

15. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejčastější důvody, pasivní spolupráce ze strany rodičů. (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)

- A. nedostatek času
- B. nezájem o dění v MŠ
- C. špatné vztahy s učitelkou
- D. Jiné, prosím uveďte:

16. Jakou cestou se nejčastěji dovídáte o dění v mateřské škole? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)

- A. na třídních schůzkách
- B. prostřednictvím nástěnek
- C. při osobním kontaktu s učitelkou/učitelem
- D. prostřednictvím dětí
- E. prostřednictvím internetu
- F. telefonicky
- G. jinak, prosím uveďte:

17. Jak by Vám nejvíce vyhovovalo získávat informace o dění v MŠ? (Prosím, zakroužkujte jednu možnost.)

- A. na třídních schůzkách
- B. individuální konzultací
- C. při předávání dítěte
- D. prostřednictvím nástěnek
- E. telefonicky
- F. prostřednictvím internetu
- G. jinak, prosím uveďte:

18. Jaký druh spolupráce nejčastěji využíváte Vy? (Prosím vypište dle Vašeho názoru.)

19. Jakým způsobem byste zlepšovali úroveň spolupráce s MŠ? (Prosím, zakroužkujte jednu z možností.)

- A. více společných akcí (drakiády, výtvarné/pracovní dílny, apod.)
- B. větší aktivitu ze strany učitelek
- C. větší přísun informací o dění v MŠ
- D. aktivnější komunikace s učitelkou
- E. jinak, uveďte:

Děkuji za spolupráci a za Váš čas.
Zdeňka Barabášová